

Persoonlijk Inburgeringsbudget (PIB) oftewel zélf inburgeren

Vanaf 1 januari 2010 is het Persoonlijk Inburgeringsbudget (PIB) opgenomen in de Wet inburgering. Ook met het PIB gaat het om het volgen van een inburgeringsvoorziening en het halen van een examen, zo veel mogelijk in combinatie met werk of participatie.

Wat is dat dan 'een PIB'?

Het PIB is een manier om een inburgeringsvoorziening zo vorm te geven dat het past bij de behoeften en wensen van een inburgeraar. Zo kan een cursus bijvoorbeeld veel korter of intensiever zijn, omdat iemand snel kan leren, kan de cursus faciliteiten bieden voor een lichamelijke of psychische beperking of kan de cursus zijn afgestemd op ploegendiensten of de thuissituatie.

Kortom: het betreft een cursus die (nog) niet in het reguliere aanbod van de gemeente is opgenomen.

Wat doet de inburgeraar zelf?

Een voorziening in de vorm van een PIB kan door de gemeente worden aangeboden op verzoek van de inburgeraar. Vervolgens kan deze zelf een cursus inkopen al naar gelang zijn wensen en behoeften. Hij kan zelf op zoek gaan naar aanbieders en offertes aanvragen. Een inburgeraar kan eventueel ook zelf een contract met een aanbieder afsluiten, indien een gemeente hiervoor kiest.

Wat blijft de gemeente doen?

Uiteindelijk komt een PIB tot stand in een dialoog tussen de casemanager, de inburgeraar en de aanbieder van een individueel traject. De casemanager adviseert en begeleidt de inburgeraar bij een goede invulling van het PIB, maar dient ook de belangen van de gemeente en bewaakt de financiële randvoorwaarden. De gemeente dient het programma uiteindelijk goed te keuren, omdat het geschikt moet zijn om toe te leiden naar het inburgeringsexamen of het Staatsexamen.

De bekostiging van het PIB verloopt voor de gemeente op dezelfde wijze als bij een "gewone" inburgeringsvoorziening. De aanbieder wordt door de gemeente betaald. De financiële middelen voor het PIB komen niet in handen van de inburgeraar.

Wat wordt in de verordening geregeld?

De gemeente heeft veel beleidsruimte om het instrument PIB naar eigen inzicht en naar lokale behoefte in te vullen: de gemeente mag zelf bepalen welke doelgroepen in aanmerking komen, de hoogte van het budget, welke

beoordelingscriteria er zijn en het uitvoeringsproces vormgeven. Dit alles legt een gemeente in haar verordening vast. Hierin legt de gemeente ook vast wie het contract sluit met de aanbieder: de inburgeraar, de gemeente of gezamenlijk.

Wat levert het PIB een inburgeraar op?

Inburgeraars krijgen de regie bij het vormgeven van een eigen traject. Op deze manier kan een cursus op maat gesneden worden op zijn eigen wensen. Voor hoogopgeleide nieuwkomers kan dit een versneld taaltraject opleveren. Ook kan het gaan om werknemers die binnen een bedrijf een opleiding kunnen volgen, waarmee ze toegeleid worden naar het inburgeringsexamen en tegelijkertijd (bij)geschoold worden voor werkzaamheden in het bedrijf.

Kortom: het voordeel is dat het past op ieders situatie.

Wat levert het PIB een gemeente op?

De inburgeraars zijn veel gemotiveerder om een cursus te volgen, omdat zij het zelf hebben samengesteld. Het inzetten van het instrument PIB kan daarom leiden tot:

- een hogere instroom van inburgeraars;
- een hoger succespercentage van trajecten;
- een betere doorstroom van inburgering naar participatie en werk.

Zijn er al praktijkervaringen?

Om te zien wat er mogelijk is en nieuwe ideeën uit te proberen, voeren zeven gemeenten een pilot uit, waarin zij in hun eigen gemeente minstens twintig PIBs verstrekken tijdens de looptijd van het project (tot eind 2009). Het gaat om de gemeenten: Almere, Breda, Delft, Den Bosch, Groningen, Haarlem en Tilburg. Deze gemeenten hebben het PIB inmiddels ingevoerd in hun dagelijkse praktijk. Een aantal gemeenten heeft documenten beschikbaar gesteld, waarmee andere gemeenten hun voordeel kunnen doen; goede voorbeelden en formats zijn dus beschikbaar.

De ervaringen van de gemeenten worden begin 2010 in een eindrapportage gepresenteerd. De lessen worden met alle gemeenten in Nederland gedeeld met behulp van internet, brochures, workshops en dergelijke.

Waar is meer informatie te vinden?

Updates over de voortgang van dit traject worden gepubliceerd op de site www.handreikinginburgeringgemeenten.nl

Daarnaast is het adviesbureau Van de Bunt gevraagd om indien gewenst eventuele vragen rond het PIB te beantwoorden. Contactpersonen zijn: Chee-Wai Chan en Khalid Boutachekourt. Tel: 020-642 11 34. www.vandebunt.nl

Welke factoren bepalen een succesvolle invoering?

In de praktijk is gebleken dat een succesvolle invoering van het PIB afhangt van de volgende (onderling samenhangende) factoren:

1. een consistent en breed gedragen visie over doelstellingen en concrete uitwerking van het PIB
2. helder gedefinieerde werkprocessen en rollen bij het aanbieden van PIBs
3. relevante competenties bij de casemanagers

Visie over doelstellingen en concrete uitwerking

Een succesvolle invoering van het PIB begint bij een consistent beeld bij bestuurders, beleidsmakers en uitvoerders binnen de gemeente over de doelstellingen en de uitwerking van het PIB. Belangrijke beslispunten zijn:

- welke meerwaarde moet het hebben boven de reguliere inburgeringstrajecten?
- voor welke inburgeraars is het geschikt en hoe herken je deze doelgroep?
- hoe krijgt eigen verantwoordelijkheid vorm; wat moet de inburgeraar zèlf inbrengen en op welke punten zal de gemeente hem of haar ondersteunen?
- wie binnen de uitvoering beoordeelt de individuele trajectplannen en welke criteria worden bij de beoordeling gehanteerd?
- hoe komt het duale karakter van een traject tot uiting?
- gelden er voor inburgeraars in de bijstand andere regels dan voor niet-uitkeringsgerechtigden?
- hoe wordt de hoogte van het persoonsgebonden budget bepaald?
- hoe worden inburgeraars begeleid bij het schrijven van het trajectplan?
- mogen bestaande inburgeringsbedrijven of reïntegratiebedrijven onderdelen van een trajectplan verzorgen? of mogen andere bedrijven of zelfs privépersonen ook modules aanbieden?

Helder gedefinieerde werkprocessen en rollen

Intern moeten er verschillende zaken worden georganiseerd om het PIB mogelijk te maken:

- Juridische inpassing in de lokale verordening;
- de administratieve procedures rond voorlichting, intake, beoordeling en begeleiding opstellen;
- inpassing in het klantvolgsysteem en in de (financiële) systemen (GWS en ISI);
- modelcontracten opstellen zodat inburgeraar, inburgeringsbedrijf en gemeente snel tot zaken kunnen komen;
- voorlichtingsmateriaal ontwikkelen om inburgeraars te informeren over de mogelijkheden van het PIB en de aanvraagprocedure.
- Voorlichten van maatschappelijke organisaties, inburgeringsbedrijven, opleidingsinstellingen, re-integratiebedrijven etc.

Relevante competenties bij de uitvoerende medewerkers

Vaak is het aanbieden van een PIB een nieuw werkterrein voor de casemanager. Immers: de casemanager adviseert nu vraaggestuurd ("hoe vertaalt de inburgeraar de ambitie in een passend PIB?") in plaats van aanbodgericht ("welk regulier aanbod past het beste bij de inburgeraar").

Voor casemanagers betekent dat hij de volgende (andere) competenties en vaardigheden moet hebben:

- het PIB vergt vaardigheid in interculturele communicatie: etnische herkomst, sociale achtergrond en sexe van de inburgeraar hebben immers sterk invloed op de wijze waarop de inburgeraar zijn doelen en behoeften kan aangeven en hoe hij reageert op signalen van de casemanager;
- het PIB vergt meer adviserende en coachende vaardigheden van de casemanager om inburgeraars goed te kunnen helpen: de casemanager moet immers kunnen begeleiden maar ook kunnen loslaten, de casemanager is adviseur maar direct of indirect ook beoordelaar;
- de casemanager moet in staat zijn om constructief commentaar te kunnen leveren op de PIB-aanvragen van inburgeraars, ook wanneer de casemanager van mening is dat de inburgeraar irrealistische verwachtingen heeft;
- de casemanager moet een balans weten te slaan tussen de wensen en ambities van de inburgeraar en de mogelijkheden van een duurzame inburgering, maar dient ook te borgen dat inburgeraars binnen een redelijke termijn opgaan voor het inburgeringsexamen en werken naar actieve participatie of reïntegratie naar werk.